

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 64/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vanhusten kotihoidon laadusta ja valvonnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Aino-Kaisa Pekosen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 64/2016 vp:

Millaisiin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä vanhusten kotihoidon laadun ja valvonnan parantamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Iäkkäiden palvelujen laadun parantamiseksi on viime vuosina tehty useita toimenpiteitä. Keskeisimpänä on ollut lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) eli niin kutsutun vanhuspalvelulain säätäminen. Kunnilla on ollut käytettävissään yhteensä 82 miljoonan euron valtionosuus vuoden 2015 alusta lähtien, jolloin laki tuli täysimääräisesti voimaan.

Laissa säädetään monista iäkkäiden palvelujen laatuun vaikuttavista toimista. Tällainen on esimerkiksi se, että kunnan on järjestettävä ikääntyneen väestön sosiaalipalvelut sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnan ikääntyneen väestön hyvinvointi, sosiaalinen turvallisuus ja toimintakyky edellyttävät. Palvelut on myös järjestettävä siten, että ne ovat yhdenvertaisesti kunnan ikääntyneen väestön saavutettavissa (7 §). Samoin lain mukaan kunta vastaa siitä, että iäkkään henkilön palvelujen tarve selvitetään kokonaisvaltaisesti (15 §). Kunnan tulee myös seurata odotusaikoja palveluihin ja julkaistava puolivuositain tiedot siitä, missä ajassa iäkäs henkilö voi saada hakemansa sosiaalipalvelut (26 §).

Vanhuspalvelulain säännös omavalvonnasta (23 §) ja sosiaalihuoltolain vastaava säännös (47 §) vahvistavat palveluntuottajien omaa vastuuta palvelujen laadusta. Lain edellyttämä omavalvontasuunnitelma on pidettävä julkisesti nähtävillä ja henkilöstöllä sekä asiakkailla on mahdollisuus pitää silmällä omavalvonnan toteutumista. Valvira on myös antanut yksityisten sosiaalipalvelujen ja julkisten vanhuspalvelujen omavalvontasuunnitelman sisältöä, laatimista ja seurantaa koskevan määräyksen (määräys 1/2014).

Lisäksi sosiaalihuoltolain 48 § henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta on tullut sovellettavaksi vuoden 2016 alusta. Sen mukaan sosiaalihuollon henkilöstön on toimittava siten, että asiakkaalle annettavat sosiaalipalvelut toteutetaan laadukkaasti. Henkilöstön on ilmoitettava epäkohdista asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Laissa määrätään myös, että ilmoituksen vastaanottaneen vastuuhenkilön tulee käynnistää toimet epäkohdan poistamiseksi ja että asiasta on ilmoitettava aluehallintovirastolle, jos epäkohtaa ei korjata viivytyksettä. Aluehallintovirasto tai Valvira voi antaa määräyksen epäkohdan poistamiseksi ja päättää lisätoimenpiteistä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 64/2016 vp

Valvontaviranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota kotihoidon laadun toteutumiseen. Kotiin annettavien palvelujen valvonta on nostettu yhdeksi keskeiseksi valvontakohteeksi sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontaviraston Valviran sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2016 - 2019.

Vanhuspalvelulain toimeenpanoa on arvioitu poikkeuksellisen laajalla Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemällä seurannalla vuosina 2013 ja 2014. Seurantaan tullaan edelleen jatkamaan osana hallitusohjelman mukaista kärkihanketta. Seurantatutkimusten aineistot ja tulokset ovat avoimesti nähtävillä THL:n verkkosivuilla. Myös Yleisradio on THL:n aineiston pohjalta avannut keväällä 2015 Vanhusvahdin, josta kansalaiset voivat käydä katsomassa oman kuntansa tilannetta ja kommentoida sitä.

THL:n seurantatutkimusten perusteella voidaan todeta, että kehitys on ollut oikean suuntaista, mutta ei riittävää. Vuoden 2014 seurannan mukaan kotihoidon käyttö oli lisääntymässä, erityisesti lyhytaikaisessa kotihoidossa oli lisäystä. Tulosten perusteella jatkossa tarvitaan lisää osaamista saattohoitoon, muistisairaiden hoitoon sekä kuntoutukseen. Myös iäkkäille suunnattuja päihde- ja mielenterveyspalveluja tarvitaan kotihoidossa lisää samoin kuin yhä enemmän annettavaa palvelua.

Hallitusohjelmassa onkin kohdennettu merkittävä panos iäkkäiden palveluiden uudistamiseen. Kärkihankkeessa kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa. Hallituskauden aikana toteutetaan mittava muutosohjelma, jossa palveluja uudistetaan vastaamaan kaikkien asiakasryhmien, myös muistisairaiden, tarpeita. Kotihoidon sisältöä kehitetään ottamalla käyttöön näyttöön perustuvia ja erilaisten asiakasryhmien toimintakykyä ja kuntoutumista tukevia toimintamalleja. Hankkeessa kehitetään palveluja, jotka tehostavat kotihoidon prosesseja, eri ammattilaisten välistä yhteistyötä ja jotka tukevat turvallisen kotona asumisen lisääntymistä. Teknologisten ratkaisujen ja sähköisten palvelujen roolia kotihoidon tukena selvitetään. Suurin osa hankkeeseen varatuista määrärahoista kohdennetaan kunnille kokeiluihin ja toiminnan käynnistämiseen. Siten tuetaan kuntia rakenteiden ja palvelujen sisältöjen uudistamisessa.

Kotihoidon tilanteen kehittymistä kunnissa seurataan osana kärkihanketta. Valvontaviranomaisella on vanhuspalvelulain seurantatutkimusten myötä käytettävissään tietoperusta kuntien tilanteesta. Sen pohjalta valvontaa on mahdollista kohdentaa niihin kuntiin ja niille alueille, joissa on todettu puutteita. Hallituskauden aikana toteutetaan kärkihankkeessa suunnitellut kehittämistoimet, jotka parantavat erityisesti kotona asuvien iäkkäiden saamaa tukea ja palveluja.

Helsingissä 10.3.2016

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula